

— «Εἶμαι δασκάλα ἐδῶ εἰς τὰ περίχωρα· διὰ τὴν κηδεῖαν ἐμπο-
δίζει τίποτε ; . .

— Τίποτε, ἀνάγκη μόνον νὰ γείνη πρὶν ἢ νεκροψία.

— Νεκροψία ! εἶπεν ἡ γυνὴ καὶ ἔρρηξε τρομερὰν κραυγὴν· αἱ
χεῖρες αὐτῆς συνεσπάσθησαν εἰς τὸν ἀέρα, συνεσπάσθη καὶ τὸ πρόσω-
πον, καὶ ἔπεσεν ἐπίστομα ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου· ἐκ τῆς πτώσεως
ἐθραύσθησαν, ὡς φαίνεται, οἱ ὀδόντες τῆς καὶ ἀφρὸς αἱματόεις ἐξήρ-
χετο τοῦ στόματός τῆς, ἐνῶ τὸ σῶμά τῆς ἐσφάδαζεν ἐναγωνίως.

Ἦρχισα καὶ ἐγὼ νὰ ὠχρίῳ καὶ νὰ τρέμω.

— Πήγαινε, μοῦ εἶπεν ὁ ἱατρός—εἶνε ἐπιληπτικὴ—σ' εὕρισκω στὴν
πλατεῖαν· —au revoir.

Μεσολόγγιον, Ἀπρίλιος 1893.

Α. Τραυλαντώνης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΙΑΠΩΝΙΑΣ'

ΕΛΛΗΝΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΟΥ

Κόδε 18/30 Νοεμβρίου 1892.

Δοθείσης μοι εὐκαιρίας νὰ περιέλθω ὀλίγας πόλεις τῆς ἀπωτάτης
Ἀνατολῆς, δίδω ἐνταῦθα ὅσον οἶόν τε περιληπτικὴν καὶ ἄνευ ἀξιώ-
σεων σημείωσιν τῶν ὧν ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν περιέργειάν
μου, παρεισάξας γενικά τινα, τὰ ὅποια ἤντηλσα ἐκ διαφόρων πηγῶν.
Τὸν ἐπιθυμοῦντα πλείονα καὶ λεπτομερέστερα, παραπέμπω εἰς τὸν ὅση-
μέραι αὖξοντα ἀριθμὸν ἀγγλοαμερικανικῶν, γερμανικῶν, γαλλικῶν καὶ
ιαπωνικῶν συγγραμμάτων· ἱστορίαν ἰδίως τῆς ἰαπωνικῆς τέχνης ὑφ' ὅ-
λας αὐτῆς τὰς ἐκδηλώσεις θέλει εὑρεῖ ἐν τῷ διτόμῳ συγγράμματι τοῦ
Γάλλου Luis Gonse, ἐπιγραφόμενον: «L'art Japonais», «ἡ ἰαπωνικὴ
τέχνη». Εἶνε ἴσως γνωστὸν ὅτι ἡ Σινικὴ καὶ ἡ Ἰαπωνία ἐπιτρέπουσι τοῖς
ξένοις νὰ διαμένωσι καὶ ἐμπορεύωνται εἰς ὠρισμένας μόνον παραλίους
πόλεις. Τούτων αἱ κυριώτεραι ἐν Κίνᾳ εἶνε : Shanghai, Swatow,
Ningpo, Formosa, Chefo καὶ Canton ἀνοιγεῖσαι τῷ εὐρωπαϊκῷ ἐμ-

Σημ. Δ. Π. Αἱ ἔδο:πορικαὶ αὗται σημειώσεις ἐγράφησαν ἄνευ ἀξιώσεως παρ'
Ἑλλήνου ἱατροῦ ἐπισκεφθέντος πρό τινας τὰς ἀπωτάτας ἐκεῖνας χώρας, δημοσι-
εῖομεν δὲ αὐτὰς εὐχαρίστως, καίπερ στερουμένας φιλολογικοῦ χαρακτῆρος, καὶ
διότι εἶνε αἱ πρῶται ἑλληνιστὶ γραφεῖσαι ἀτομικαὶ ἐντυπώσεις περὶ τῶν χωρῶν
αὐτῶν καὶ διότι περιέχουσι πληροφορίας χρησίμους, ἀναγομένας εἰς τὰ αὐτόθι ἑλ-
ληνικὰ συμφέροντα.

πορίω μετὰ πολέμους καταλήξαντας εἰς τὴν ὑπογραφὴν συνθηκῶν τὸ 1842 ἐν Nankin, τὸ δὲ 1858 ἐν Tientsin.

Ἀλλὰ πολὺ πρότερον οἱ Ἀγγλοὶ εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Σινικῶν θαλασσῶν, κύριοι γενόμενοι τῆς κατὰ τὰ Μαλαϊκὰ στενὰ χερσονήσου Μαλάκας καὶ πλειοτέρων νήσων, ὧν καὶ κυριώτεραι εἶνε ἡ νῆσος Penang καὶ ἡ νῆσος Singapore. Καὶ ἡ μὲν νῆσος Penang παρεχωρήθη τῷ 1785 ὑπὸ τοῦ Rajah τῆς Queda τῷ ἁγγλῷ πλοιάρχῳ Light διὰ τὴν Ἑταιρίαν τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ἐπὶ ἑτησίᾳ πληρωμῇ 10000 μεξικανικῶν δολλαρίων. Μικρὰ ἀλλὰ λίαν θελκτικὴ νῆσος εἶνε εὐρύς κατάφυτος κῆπος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖνται τῇδε κάκεισε αἱ τῶν Εὐρωπαίων — Ἀγγλῶν κυρίως καὶ ἴσως ἰσαριθμῶν Γερμανῶν — οἰκίαι. Τὸ ἐμπόριον αὐτῆς ἀκμαῖον ἄλλοτε, ἤρχισε πρό τινων ἐτῶν νὰ ἐκπίπτῃ. Ἡ δὲ Singapore, καταληφθεῖσα τὸ 1819 ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Stamford Raffles, ἠνώθη πρὸς τὴν Penang τὸ 1825 ἔδρα διεικνήσεως γενομένη. Μεγαλειτέρα τῆς Penang καὶ ἐπίσης ὡραία ἔχει εὐρύτατον καὶ πλούσιον βοτανικὸν κῆπον, μουσεῖον, καλὰς ὁδοὺς προσλαβοῦσα μέγα μέρος τοῦ ἐμπορίου τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἄλλοτε ἐν Penang. Ἀφ' οὗτου δὲ (1886) ἐγένετο ἀπόπειρα κατοχῆς αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων, οἱ Ἀγγλοὶ ἐργάζονται ἀκαταπαύστως εἰς ὕψωσιν ὀχυρωμάτων κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος ὡς ἐπίσης καὶ εἰς Penang καὶ εἰς Hongkong.

Ἡ τελευταία αὕτη πρὸς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Σινικῆς κειμένη παρεχωρήθη τοῖς Ἀγγλοῖς ὑπὸ τῶν Κινέζων μετὰ τὸν πόλεμον (τὸν τοῦ Ὀπίου ἐπικληθέντα) δυνάμει τῆς ἐν Nankin ὑπὸ Henri Pottinger καὶ Kewling ὑπογραφείσης συνθήκης (29 Αὐγ. 1842) «νὰ κατέχῃται ἐς αἰὶν ὑπὸ τῆς αὐτῆς Βρετ. Μεγαλειότητος, τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτῆς.» Ἡ παραχώρησις αὕτη συνωδεύετο ὑπὸ 22 ἑκατομμυρίων μεξικανικῶν δολαρίων πολεμικῆς ἀποζημιώσεως. Τὴν σχεδὸν ἄδενδρον ἄλλοτε καὶ ἄκαρπον ταύτην νῆσον, ἐνδιαίτημα ἀλιέων καὶ πειρατῶν ἐν διαστήματι ὀλίγων σχετικῶς ἐτῶν οἱ Ἀγγλοὶ ἐκαλλώπισαν ὡς πόλιν εὐρωπαϊκὴν, κατέστησαν δὲ τὸ σημαντικώτερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς, διότι ἐδῶ συγκεντροῦται πᾶν ὃ, τι ἡ Σινικὴ καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ Ἰαπωνία παράγουσι διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀγοράν, ἐντεῦθεν δὲ ἀποστέλλονται τὰ διὰ τὰ δύο ταῦτα κράτη προωρισμένα εὐρωπαϊκὰ προϊόντα. Μεγάλαι ὡραῖαι καὶ εὐρεῖαι οἰκοδομαὶ στολίζουσι τὴν πόλιν, ὁδοὶ κάλλιστα ἐστρωμέναι καὶ πάντοτε καθαραί, δημόσιοι κῆποι, δένδρα ὑψηλὰ σύσκια, πρό τινων ἐτῶν μόλις φυτευθέντα, εὐρὺ πεδῖον διὰ ἱπποδρομίας, football καὶ criquet, σειρὰ λιθίνων γεφυρῶν ἐνουσῶν

μεταξὺ ἀλλήλων λόφους ἢ ράχεις ὁρέων, ὅπου ἡ ἀγγλικὴ ἰδιοτροπία μόνη ἠδύνατο νὰ εὕρῃ μέρος κατὰλληλον πρὸς οἰκοδομὴν μεμονωμένων ἐνίοτε οἰκιῶν, σιδηρόδρομος αἰωρητὸς ἀνερχόμενος εἰς ὕψος 1200 ἀγγλικῶν ποδῶν ἐπὶ ὄρους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἄλλη πόλις ἔχουσα δύο ξενοδοχεῖα πρώτης τάξεως, νοσοκομεῖον, κοιμητήριον τέλος τόσον καλῶς διατηρούμενον ὥστε καὶ ὡς περίπατος χρησιμεύει καὶ προσωρινὴ μετὰ κάματος ἀνάπαυσις τοῖς μὴ ἀκόμῃ λαβοῦσι δικαίωμα διαμονῆς ἐν αὐτῷ

Ἐκάστη τῶν ὧν ἐμνήσθην νήσων ἐκτὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς συνοικίας ἔχει καὶ τμῆμα ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ἐγγχωρίων (Μαλαίων, Ἰνδῶν τινων καὶ κυρίως Κινέζων) κατοικούμενον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐχὶ λίαν καθάριον καὶ εὖοσμον δίδει τῷ ξένῳ ἰδέαν περὶ τῆς σινικῆς ζωῆς, συμπληρουμένην διὰ τῆς ἐπισκέψεως τῆς ὀκτάωρον ἀπὸ Hongkong ἀπεχούσης καθαρῶς (;) κινεζικῆς πόλεως Canton. Στενοτάτας ἔχουσα ὁδούς (ὅπως τὰ πεζοδρόμια τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ) καὶ κακὴν ἀποδιδούσας ὁσμὴν, οἰκίας δὲ ἰσογείους καὶ πυκνάς ἡ πόλις αὕτη παρέχει τῷ ἐπισκέπτῃ θέαν τῆς ὁποίας τὸ πρωτότυπον ὀφείλεται εἰς τὴν ἑκτακτον ἀνὰ τὰς ὁδούς κίνησιν, τὰ πλούσια καταστήματα, τὰς πρὸ αὐτῶν ἀνηρτημένους ἐρυθρὰς χρυσᾶς καὶ μαύρας ἐπιγραφάς, καὶ τοὺς πολυαριθμούς καὶ πολυχρόους ἐκ χάρτου μεγάλους φανούς, ὅψιν διαρκoῦς ἐνετικῆς ἢ μᾶλλον κινεζικῆς ἐορτῆς δίδοντας ὅλη τῇ πόλει. Ἀλλὰ ἀφοῦ τις ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τῶν ὁμοτήτων, τὸν ναὸν τὸν περιέχοντα τὰ ἀγάλματα 500 θεοτήτων (μεταξὺ τῶν ὁποίων εὕρηται καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Μάρκου Polo), τὴν πενταόροφον παγόδαν, τὴν τῶν Κινέζων ὠραίαν λέσχην, τὰς φυλακάς, τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτελοῦνται αἱ θανατικαὶ ποιναὶ (αἵτινες κυρίως συνίστανται εἰς τὸν διὰ σπάθης ἀποκεφαλισμόν) ὅπου πάντοτε βλέπει τις ἢ αἷμα νωπὸν τῆς προτεραίας ἢ μίαν ἢ καὶ πλείους κεφαλὰς, τὸ κοιμητήριον ἐν ᾧ οἱ νεκροὶ διαιτῶνται εἰς δωματῖα ἐντὸς ξυλίνων θηκῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία πολλάκις ἀνέρχεται εἰς 4 ἢ 5000 φρ., ἀφοῦ τέλος διαβῇ διὰ τῆς ταταρικῆς συνοικίας ὅπως ἴδῃ τοὺς κοινὰ μετὰ τῶν Κινέζων ἔχοντας τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυσιογνωμίας Τατάρους, δὲν θὰ βλέπῃ τὴν ὥραν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δαιδάλου τούτου τῶν πνιγερῶν δρόμων, ὅπως ἀναπνεύσῃ ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα καὶ ἀφαιρέσῃ τὸ πιέζον τὰ στήθη αὐτοῦ βάρος. Σημειωτέον δὲ ὅτι μετὰ τὸ Πεκῖνον αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σινικῆς καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα.

Οἱ πλεῖστοι τῶν Κινέζων μὲ τὴν γνωστὴν τοῖς πᾶσι μορφήν χιτρίνην, καὶ ἄτριχον, ἔχοντες ἐξυρισμένον τὸ ἡμισυ ἔμπροσθεν μέρος τῆς κε-

φαλῆς, ἐνῷ ὀπισθεν κρέμαται μακρὰ μέχρι τῶν ποδῶν πολλάκις ἐν βόστρυχι κόμη, ἐργάζονται κινοῦνται περιφέρονται, μόνον τὸ ἀπὸ ὀσφύων μέχρι γονάτων μέρος τοῦ σώματος αὐτῶν κεκαλυμμένον ἔχοντες, γυμνὸν δὲ τὸ λοιπὸν· ἄλλοι φέρουσιν ἐλαφράν τινα ἐνδυμασίαν, οἱ δὲ ἐν σχέσεσι μετὰ τῶν ξένων ἐρχόμενοι καὶ οἱ ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως φέρουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλούσια ἐκ μετάξης ἐνδύματα. Ὁμοίως δὲ πῶς καὶ αἱ γυναῖκες ἐνδύονται, ὥστε ἂν οἱ ἄνδρες δὲν ἔφερον τὴν μακράν κόμην, θὰ ἐδυσκολευετο τις ἐκ πρώτης ἐντυπώσεως νὰ εἴπῃ ἂν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὃν εἶνε γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ.

Ἡ τροφή των εἶνε λιτὴ ἐξ ὀρύζης καὶ παστῶν ἢ καὶ νωπῶν ἰχθύων συνισταμένη, ἀλλ' ἐκτίθεται ἐν πινακίῳ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ξένου τοιαύτη, ὥστε πᾶν ἄλλο ἢ ὄρεξιν νὰ γευθῇ αὐτῆς ὑποκινεῖ· κατὰ τινὰς περιηγητάς, τρώγουσι καὶ κρέας ἵππων, καμήλων καὶ κύνων. Δύο ἐξ ἀπλοῦ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος λεπτοὶ ραβδίσκοι 8—12 δακτύλων μήκους χρησιμεύουσιν αὐτοῖς ὡς κοχλιάριον, περόνιον καὶ μάχαιρα. Ἐν δαιτῶνται δὲ οὐ μόνον εἰς τὰς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς οἰκίας ἀλλὰ οἰκογενειακῶς καὶ ἐντὸς μικρῶν πλοιαρίων καὶ λέμβων (sampan καλουμένων), δι' ὧν μεταφέρουσιν ἐπιβάτας ἢ ἐμπορεύματα. Κυβερνᾷ δὲ τὴν λέμβον κωπηλατεῖ, ἀναβιβάζει ἢ καταβιβάζει τὰ ἱστία (ἔχοντα σχῆμα πτερύγων πεταλούδας) μὲ τὸ βρέφος ἐπὶ τῆς ράχεως αὐτῆς ἢ σύζυγος τοῦ Κινέζου βοηθουμένη ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τῶν τέκνων ἀρρένων ἢ θηλέων.

Κατηγορήθησαν οἱ Κινέζοι ἐπὶ συνήθει ἐκτρώσει, βρεφοκτονίᾳ καὶ ἐκθέσει βρεφῶν. Ἀλλ' ὁ ἱατρός κ. Morache ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Πεκίνῳ ἐνδιατρίψας ἀποκρούει τὴν τοιαύτην κατηγορίαν, βεβαιῶν ὅτι τὰ ἐγκλήματα ταῦτα δὲν εἶνε συνηθέστερα τῶν ἐν Εὐρώπῃ. Πολλὰ ἀληθῶς πτώματα βρεφῶν εὐρίσκονται συχνὰ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἀλλ' ὁ θάνατος αὐτῶν ὀφείλεται οὐχὶ εἰς βίαν ἀλλ' εἰς μολυσματικὰς ἀσθενείας (διφθερίτιδα κτλ.), αἱ ὁποῖαι ἐπιπολάζουσιν εἰς πάσας τὰς Κινεζικὰς πόλεις. Ἐγκαταλείπουν δὲ αὐτὰ εἰς τὰς ὁδοὺς ὡς στερούμενοι τῶν πρὸς ταφὴν ἐξόδων (ἐξ οὗ ἐπὶ τὸ οἰκονομικώτερον καὶ ἡ συνήθεια τοῦ ἐκκαίειν τὰ πτώματα). Διότι κατὰ τὸν κ. Morache, πάντοτε πενία ἐντελής μαστίζει τοὺς Κινέζους, οὕτως ὥστε εἰς τὴν ἀστυνομίαν τοῦ Πεκίνου μόνον εἶνε ἐγγεγραμμένοι 70,000 ἐπαιτῶν, οἵτινες ἀναγνωρίζουσι καὶ ἀρχηγὸν «πρίγκιπα τῶν ἐπαιτῶν» λεγόμενον. «Τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, γράφει ὁ ἱατρός Morache, πλανῶνται ἄνευ ἐνδυμάτων τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλίαν μόλις κεκαλυμμένον ἀπὸ βρωμερᾶ ράκη . . . Πολλάκις ὑπὸ θερμοκρασίαν — 10 βαθμῶν εἶδομεν ταλαιπώρους γυναῖκας φερούσας βρέφη μὴ συμπληρώσαντα τὸ ἔτος ὑπὸ τεμάχια

καλύμματος· ἄπορον ἀληθῶς πῶς δὲν ἀποθνήσκουσιν ὅλοι τὸν χειμῶνα !» Ὁ πρίγκιψ τῶν ἐπαιτῶν, ἀληθῆς δύναμις ἐν καιρῷ στάσεων καὶ ταραχῶν ἀφοῦ δύναται νὰ διαθέσῃ τριοῦτον στρατόν, ὑποχρεοῦται ὅσάκις ἐγκλημά τι διαπραχθῇ, νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν ἐγκληματίαν μεταξὺ τῶν ὑπηκόων του, ἀδιάφορον ἂν εἴνε πράγματι ἔνοχος, ἢ ἂν ὁ ἀληθῆς ἔνοχος ἀνήκῃ εἰς τὸ σῶμά του.

Τὸ Σινικὸν κράτος μεθ' ὅλα ταῦτα εἴνε τόσο ἐνὺ, ὥστε καταβάλλει κατ' ἔτος εἰς τὸ ἀγγλικὸν ταμεῖον 17,000,000 λιρῶν μόνον εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἰνδικοῦ ὀπίου. Ἡ χρῆσις τούτου εἴνε λίαν ἐξηπλωμένη, κατέχει δὲ παρὰ Κινέζοις τὴν αὐτὴν θέσιν ἣν παρ' Εὐρωπαίοις ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ τὸ οἰνόπνευμα. Ὅπως τὰ προϊόντα ταῦτα, οὕτω καὶ τὸ ὄπιον ὅταν γίνηται κατὰχρησις αὐτοῦ, παράγει βλάβας θανατηφόρους. Ἀλλὰ ἡ χρῆσις αὐτοῦ, ἡ μεμετρημένη, κατὰ τὸν ἱατρὸν Morache καὶ πολλοὺς ἄλλους παρατηρητάς, δὲν βλάπτει, εἴνε δὲ τονωτικὴ καὶ βοηθεῖ πᾶν εἶδος ἐργασίας. Λόγω καθαριότητος, ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας οἱ Εὐρωπαῖοι κατοικοῦσιν ἀποκεχωρισμένοι τῶν ἐγχωρίων ἐπὶ γηπέδων, τὰ ὅποια παρεχώρησεν αὐτοῖς ἡ Σινικὴ ἀρχή.

Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ· καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1853 μόνον οἱ Ὀλλανδοὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ διαμένωσιν ἐπὶ τοῦ νησιδίου Decima, τὸ ὅποιον παρέδωκεν αὐτοῖς ἡ κυβέρνησις μετὰ τὴν γενικὴν ἐξολόθρευσιν τῶν χριστιανῶν κατὰ τὸ 1838· τὸ δὲ 1853 μετὰ τὰς ἀπειλάς τοῦ ἀμερικανοῦ commodore Perris, ἡ κυβέρνησις ἠναγκάσθη διὰ συμβάσεων τοῦ 1853 καὶ 1857 νὰ ἀνοίξῃ τοῖς ξένοις τὸ Nagasaki, Nicgata, Hakodata, Yokohama, Osaka, Kobe καὶ πᾶσαν πόλιν 24 μίλια ἀπέχουσαν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἄνω λιμένων· πρὸς δὲ καὶ ἡ πρωτεύουσα Tokio (ἀρχαία Yedo) εἴνε ἐλευθέρᾳ τοῖς ξένοις, καίπερ μὴ ὑπαγομένη εἰς τοὺς διὰ συμβάσεων ἀνοικτοὺς λιμένας. Ἀλλ' ὁ θέλων νὰ περιέλθῃ τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ὅπου εὐρίσκονται τὰ κειμήλια τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης, ὀφείλει νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ὑπουργείου μέσον τοῦ προξενείου ἢ τῆς πρεσβείας τοῦ εἰς οὗ ἀνήκει ἔθνους, εἰδικὸν πρὸς τοῦτο διαβατήριον. Ἐν τῷ διαβατηρίῳ πρέπει νὰ ὀρίζωνται αἱ πόλεις εἰς ἃς ὁ αἰτῶν θέλει νὰ μεταβῇ—καὶ συμφέρον εἴνε νὰ ὀρίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν πλειοτέρας—ὁ χρόνος τῆς ἐν αὐταῖς διαμονῆς—3 τὸ πολὺ μῆνας—πρὸς δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς εἰς αὐτὰς μεταβάσεως· λόγοι ὑγείας φέρονται συνηθέστερον.

Κατὰ τὴν βραχεῖαν ἐν Ἰαπωνίᾳ ἢ Νιππωνίᾳ (χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου) διαμονὴν μου ἡδυνήθην νὰ ἐπισκεφθῶ ἐκ μὲν τοῦ λιμένος Yokahama, εἰς τὸν ὅποιον πρῶτον προσήγγισε τὸ φέρον με ἀτμόπλοιον,

τὴν πρωτεύουσαν Tokio, τὰς πόλεις Nikko καὶ Camekura, ἐκ δὲ τοῦ λιμένος Kobe τὰς πόλεις Nara, Osaka καὶ Kioto. Ὅτι ἐν ταῖς διαφοροῖς ταύταις πόλεσιν ἀξιοθαύμαστον ὀφείλεται εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Οἱ ναοὶ (templi) τῆς Σχεντοϊκῆς καὶ Βουδδικῆς θρησκείας καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς εὐρισκόμενα ἔργα τῶν ζωγράφων εἶνε τὰ μνημεῖα τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης. Κτισμένοι ἐκ ξύλου χαμαικυπαρίσσου (hinoki) κυρίως ἐπὶ λόφων ἐν μέσῳ δασῶν, πάντες ἔχουσι τὸ αὐτὸ σχῆμα, τὴν αὐτὴν διαίρεσιν, τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν καὶ τὸν πλοῦτον μόνον διαφέροντες. Τὴν προσοχὴν ἐπισύρει πρῶτον εἶδός τι προπυλαίων Tori καλούμενον καὶ συνιστάμενον ἐκ δύο καθέτων ὑψηλῶν ἀλλὰ λείων δοκῶν (ἐκ ξύλου ἢ λίθου ἢ ὀρειχάλκου), τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ἐνοῦνται δι' ἄλλης δοκοῦ ὀριζοντείου, κάτωθεν δὲ αὐτῆς παραλλήλως καὶ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν εὔρηται ἄλλη ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναρτῶνται αἱ προσφοραὶ ἢ αἱ γραπτὰ παρακλήσεις καὶ προσευχαὶ τῶν πιστῶν. Ὁ ναὸς κεῖται εἰς τινα ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Tori περικλεισμένος ἐντὸς ἐνὸς ἢ δύο τοίχων καὶ περιστοιχούμενος ἀπὸ ἄλλα εἶδη παρεκκλησιῶν οὕτως εἰπεῖν, ἀφιερωμένων εἰς διαφόρους θεότητας, ἀπὸ παγόδας, νιπτῆρας, κωδωνοστάσια, ὀρειχαλκίνοις λαμπτήρας ἐντὸς τῶν προαυλίων, οἰκήματα διὰ τοὺς ἱερεῖς, τὰς ἱεράς χορευτρίας, τοὺς ἱεροὺς ἵππους. Ὁ θέλων νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν θεότητα κρούει τύμπανον ἐκεῖ εὐρισκόμενον ἢ σημαίνει κώδωνα ἢ κτυπᾷ τὰς παλάμας ζητῶν διὰ τοιούτων μέσων νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῆς θεότητος, εἶτα δὲ γονατίζων ἐνοῖ τὰς παλάμας καὶ προσεύχεται αἰτῶν παρὰ τῶν θεῶν τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς· τοῦτο δὲ γίνεται οὐχὶ ἐν κοινῷ ὥς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως καὶ ἕκαστος δέσται διὰ λογαριασμὸν τοῦ.

Ὁ Σχιντοϊσμός εἶνε ἡ ἐθνικὴ θρησκεία τῶν Ἰαπώνων, ἥτις στερουμένη δογμάτων εἶνε ἡ ἀποθείωσις τῆς φύσεως, τῶν ἐνδόξων προγόνων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἡρώων. Ὁ Βουδδισμός ἦλθεν ἐκ Κίνας διὰ τῆς Κορέας κατὰ τὸν 6 αἰῶνα μ.Χ., παραδέχεται δὲ ὑπαρξιν κόσμου πέραν τοῦ τάφου, παράδεισον ἀνοικτὸν εἰς ὅλους, ἀφοῦ πρότερον ἡ ἀμαρτήσασα αὐτῶν ψυχὴ καθαρισθῇ δεόντως διὰ μεταβάσεως εἰς ἐν ἢ πλείονα σώματα ζῶν ἢ ἀνθρώπων τελειοτέρων. Ὁ Βουδδισμός ἐγένετο δημοτικὸς κατὰ τὸ ἔτος 800, ὅτε ὁ ἱερομόναχος Kobo Daishi συνεχώνευσεν ἐν αὐτῷ τὴν λατρείαν τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἰαπωνικῶν μύθων, οὕτως ὥστε ὁ αὐτὸς ναὸς ἐχρησίμευε καὶ διὰ τὰς δύο θρησκείας. Εἰς τὸν βουδδισμόν καταργήσαντα τὸ πνεῦμα τῶν τάξεων (casta) τῆς θρησκείας τοῦ Βράχμαν καὶ τὰς αἱματηρὰς θυσίας τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν, ἀριθμοῦντα δὲ περὶ τὰ 500 ἑκατομ. ὁπαδῶν, ὀφείλουσι κατὰ τὸν Dep-

ring οἱ Ἰάπωνες τὸν πολιτισμὸν οὐ ἀπήλαυσαν ἐπὶ αἰῶνας. Μή τις ὁμῶς νομίσῃ ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης θρησκείας ἔχουσι τὸν φανατισμὸν ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἀπαντᾷ τις παρὰ χριστιανοῖς ἢ παρὰ μωαμεθανοῖς· οὐδὲν πάθος θρησκευτικὸν κυριεύει αὐτούς· μετὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν ἐπισκέπτονται πάντα οἶκον ἀφιερωμένον εἰς λατρείαν θεότητος οἵαςδήποτε, μηδὲ τῶν καθολικῶν ἢ ρωσσικῶν ἐξαιρουμένων. Ὁ κ. Bousquet λέγει μάλιστα, ὅτι στεροῦνται παντὸς αἰσθήματος θρησκευτικοῦ ὁποῖον οἱ χριστιανοὶ τοῦλάχιστον ἐννοοῦσιν αὐτό· διὸ καὶ αἱ θρησκευτικαὶ αὐτῶν ἐορταὶ εἰσιν ἀφορμαὶ ἀργίας, ἀπολαύσεων ὑλικῶν καὶ διασκεδάσεων.

Θὰ ἐξηρχόμην τῶν ὁρίων τῆς σημειώσεως ταύτης ἂν ἀνελάμβανον λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν πολλῶν τῆς Ἰαπωνίας ναῶν· ἀρκοῦμαι μόνον νὰ ὀνομάσω τοὺς κυριωτέρους τούτων. Τοιαῦτά εἰσιν ἐν Tokio τὰ ἐν Shiba Park τεμένη ἐκ τῶν ὡραιότερων ὑπὸ ἔποψιν τέχνης καὶ πλούτου χρυσοῦ, χρημάτων, ἀραβουργημάτων, ἐρυθρᾶς laque (βερνίκιον τὸ ὁποῖον διὰ τομῶν ἐξάγεται ἐκ τοῦ δένδρου *Rus vernicifera*, διὰ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ὁποίου οἱ Ἰάπωνες εἶχον καὶ ἔχουσιν ἀκόμη τὸ μυστικόν). Ἐδῶ ὅπως καὶ εἰς τὰ τεμένη τοῦ Ueno εὐρίσκονται οἱ τάφοι τῶν ἀπὸ 1616-1866 ἡγεμονευσάντων διαφόρων Shogun, τοῦ πρώτου καὶ τρίτου ἐξαιρουμένων· ἐν Tokio ἐπίσης ὑπάρχει τέμενος τῆς θεᾶς Kuanuon ἢ Εὐσπλαγχνίας, τὸ Sengakusi ὅπου εἶνε τεθαμμένοι οἱ 47 Ronins, τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον ἐπὶ ὄχυροῦ λόφου, διάφορα δημόσια κτίρια, ὑπουργεῖα, πανεπιστήμιον, ξενοδοχεῖα εὐρωπαϊκῆς πολυτελείας, ἡ αὐτοκρατορικὴ δίαιτα, καεῖσα κατὰ τὸ 1891, νῦν δὲ ἀνακτιζομένη.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Tokio καὶ 5 ὥρας μακρὰν διὰ βραδυπόρου σιδηροδρόμου κεῖται ἡ πόλις Nikko (2.000 ἀγλ. πόδας ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης)· ἐν αὐτῇ εὕρηται ἡ Ἐρυθρὰ γέφυρα (Mi Hashi) πλάτους 18 ποδῶν, μήκους δὲ 84 ἐπὶ λιθίνης στήλης στηριζομένη, κατασκευασθεῖσα δὲ ἐκ ξύλου laqué ἐρυθροῦ χρώματος· διὰ τῆς γεφύρας ταύτης ἄλλοτε τὸ 1638 μόνοι οἱ Shogun εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ διέρχωνται. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπίσης εὐρίσκονται καὶ τὰ δύο μωσολεῖα τοῦ Yeyasu (1542—1616) καὶ Jemitsu (1604—1657) τοῦ 1ου καὶ 3ου Shogun τῆς δυναστείας τῶν Tokugawa. Ἡ θεὰ τῶν δύο τούτων ναῶν ἀνταμείβει πληρέστατα πάντα λαβόντα τὴν ἀπόφασιν νὰ διασχίσῃ ἐπὶ ἐβδομάδῃ τόσας θαλάσσας, ὅπως ἔλθῃ καὶ ἴδῃ αὐτά, εἶνε δὲ βεβαίως τὰ τελειότερα τοῦ εἶδους μνημεῖα τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης. Ἡ ἀπαράμιλλος αὐτῶν τεποθεσία συντελεῖ οὐκ ὀλίγον νὰ ὑψώσῃ τὴν ἁρμονίαν τῶν γραμμῶν, τὴν λεπτὴν ἐργασίαν, τὴν πλουσίαν ἀλλὰ μεμε-

τρημένην ἐκ laque καὶ χρυσοῦ διακόσμησιν, τὴν θαυμασίαν γλυπτικὴν τοῦ Zingoro. Οὔτε περιγραφὴ οὔτε εἰκονογραφία ἀρκοῦσι νὰ παράσχωσι τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἡ ἐκ τοῦ πλησίον μόνον θεὰ χορηγεῖ. Ὁ κ. Bousquet, ὅστις δὲν περιγράφει τὰ κατὰ τοὺς Ἰάπωνας καὶ τὴν Ἰαπωνίαν πάντοτε ὑπὸ ρόδινα χρώματα, κλίνει γόνυ πρὸ αὐτῶν ὅπως καὶ πρὸ τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βούργης καὶ πρὸ τῶν μνημείων τῆς Ρώμης καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Kamakura, πρωτεύουσα ἐπὶ Yoritomo (ὅστις ἔδωκε τὸ 1192 εἰς τὴν θέσιν τοῦ Shogun τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι τοῦ 1867), ἔρημος δὲ σχεδὸν τώρα, ἔχει ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου (Hachiman) πρὸ τοῦ ὁποίου εὑρεται δένδρον ἱερὸν icho 1000 ἐτῶν περίπου, ναὸν τῆς θεᾶς Kwāunupon περιέχοντα τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ἐξ ἐπιχρύσου ξύλου βερνικωμένου ὕψους 30 ἀγγλικῶν ποδῶν. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε διάσημος διὰ τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα ἐξ ὀρειχάλκου τοῦ Βούδδα καθημένου ἐπὶ lotus ὀκλάδην, τὸ ὁποῖον πιθανῶς χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1252 (ὁ ναὸς ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρίσκετο κατεστράφη τὸ 1494 καὶ ἐκτοτε δὲν ἀνωκοδομήθη). Ὁ κ. Satow λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι, μεταξὺ τῶν ἰαπωνικῶν τεχνουργημάτων οὐδὲν ἄλλο παρέχει τοιαύτην ἐντύπωσιν μεγαλείου ἢ τόσον ἀληθῶς συμβολίζει τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ Βουδδισμού, ἥτοι τὴν πνευματικὴν γαλήνην τὴν προσερχομένην ἀπὸ τελείαν γνῶσιν καὶ καταδάμασιν παντὸς πάθους. Ἐχει ὕψος 49 ἀγγλ. ποδῶν, περιφέρειαν δὲ 97. Τὸ ἐν οὗς ἀπέχει τοῦ ἄλλου 17 πόδας, ὁ ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ ὀφθαλμὸς ἔχει μῆκος 3 ποδῶν καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ ἀντίχειρος εἶνε 3 ποδῶν, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος εἶνε κενόν, ἐπιτρέπαι δὲ τὴν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος ἀνοδόν. Ἀσκεπὲς ὅπως εἶνε τὸ ἄγαλμα τοῦτο τοῦ Βούδδα, ὑπερτερεῖ κατὰ τοῦτο νομίζω ἄλλου ὁμοίου εὑρισκομένου εἰς Nara. Εἶνε κατὰ 4 πόδας ὑψηλότερον, ἀλλὰ περικεκλεισμένον ἐντὸς τῶν τείχων ναοῦ, μολονότι ἐπίσης ὥραϊον προξενεῖ ὀλιγωτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸν παρατηρητὴν ἡναγκασμένον νὰ ὑποβάλλῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ εἰς ὕλην γυμναστικὴν ὅπως κατορθώσῃ νὰ ἴδῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος. Δις ἢ τρις μέχρι τοῦδε ἐκάη ὁ περιέχων αὐτὸ ναὸς καὶ ἐν ἀπαξ ἐτι συμβῇ τοῦτο, εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ μὴ ἀνεγερθῇ πλέον, ὅπως ἀναδειχθῇ κάλλιον ἢ ἀξία τοῦ ἀγάλματος.

Kioto ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα, τὴν ὁποίαν κυκλοῖ στεφάνη ὀρέων, περιέχει ἐκτὸς τῶν παλαιῶν ἀνακτόρων πληθύν μονῶν καὶ ναῶν, ἐν οἷς εὑρίσκονται τὰ πλείοτερα ἔργα τῶν διασημοτέρων Ἰαπώνων ζωγράφων, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Kakemonos, ἥτοι ζωγραφίαι ἐπὶ μεταξι-

νου ὑφάσματος μάλλον μακροῦ ἢ πλατέος, ὅπερ ἐλίσσεται ἐπὶ ξύλων ἀξίας, προσηρμοσμένων εἰς τὰ δύο ἅκρα αὐτοῦ. Ἐπισημότεραι τῶν μονῶν καὶ ναῶν εἶνε οἱ Kinkakuji καὶ Daitokuji ἔχοντες τὰ ἔργα τῶν ζωγράφων Kano Masanobu, Kano Tanshin, Kano Tanyu· πρωτοπογραφία τις τοῦ τελευταίου τούτου ἔχει περίεργον ὁμοιότητα μετὰ τὸν τρόπον τοῦ γράφειν τοῦ Albert Durer. Εἰς τὰς δύο μονὰς ταύτας οἱ ἱερεῖς συνήθως προσφέρουσι τοῖς ἐπισκέπταις τέϊον παρεσκευασμένον κατὰ τὸ ἰαπωνικὸν ἔθος. Ἐγεύθην τὸ πρασινωπὸν τοῦτο καὶ ἄνευ ζακχάρεως ὑγρόν, φοβούμενος μὴ παρεξηγηθῇ ἡ ἄρνησίς μου· ἀλλὰ τοῦτο ἦτο δι' ἐμὲ μαρτύριον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑποίου πολλάκις ὑπώπτευσά ὅτι ἀντὶ τείου πικρὰν ἱπεκκουάνην οἱ ἱερεῖς μοὶ προσέφερον. Ὁ Chion Ju ὁ ὡραιότερος ναὸς μετὰ τὸν ἐν Nikko, ἔχει ἔργα τοῦ Naohobu Nabumasa καὶ Tanyu καὶ μέγαν κώδωνα χυθέντα τὸ 1633 καὶ ζυγίζοντα 74 τόνους. Ἐν τῷ ναῷ τῆς San-ju san-gendo εὐρίσκονται 1000 ἐπίχρυσα ἀγάλματα (5 ποδ. ὕψους ἕκαστον) παριστῶντα τὴν ἐνδεκαπρόσωπον χιλιόχειρον θεὰν Kwannon· 300 τούτων ἐπεξεργάσθησαν οἱ Kokei καὶ Koei, 200 ὁ Unkei καὶ τὰ λοιπά, ὁ Shichijo Daibusshi. Παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον εὐρίσκεται ἄλλος περιέχων ξύλινον ἄγαλμα τοῦ Βούδδα μετὰ κεφαλὴν μόνον ἐπίχρυσον, ἡ πενταόροφος παγόδα Yosaka οἱ παρὰ τὸν σταθμὸν δύο ναεὶ Nishi Hougwanι καὶ Higashi Hougwanι καὶ ἡ ἐν γραφικωτάτῃ τοποθεσίᾳ μονὴ Tofukuji, ἐν ᾗ εὐρίσκεται ἡ εὐρυτέρα ἰαπωνικὴ εἰκονογραφία (8 μέτρ. ἐπὶ 12). Ὡς ἐκ θαύματος σωθεῖσα ἐκ τῆς τελευταῖον ἀποτεφρωσάσης τὸν ναὸν πυρκαϊᾶς κεῖται ἤδη ἐν παρεκκλησίᾳ ἐντὸς θήκης. Ἀπητήθη ἐπίμονος παράκλησις καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἐκεῖ παρατυχόντος Ἀμερικανοῦ, πρὸς δὲ καὶ μικρόν τι δῶρον ὅπως πείσῃ τὸν φυλάσσοντα τὸ ἔργον ἱερέα νὰ ἐκτυλίξῃ αὐτό. Ἐγράφη τὸ 1408 ὑπὸ Meitshio, παριστᾷ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Sakia περίξ τοῦ ὁποίου πάσης τάξεως γένους καὶ ἡλικίας ἄνθρωποι καὶ ἐν κατωτέρᾳ σειρᾷ παντὸς εἶδους ζῶα κλαίουσι καὶ ὀδύρονται. Εἶνε ἀδύνατον ὁ βλέπων αὐτὴν τὴν εἰκόνα νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν εὐρύτητα τῆς ἐκτελέσεως, τὴν ἑναρμόνιον χρῆσιν τῶν χρωμάτων, τὴν ζωηράν ἐκφρασιν τῆς λύπης τοσοῦτον διάφορον εἰς τόσα διάφορα πρόσωπα. Εἶνε ἐκ τῶν μάλλον ἀξιοθαυμάστων ἔργων τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης, τῆς ὁποίας ἡ αἰσθητικὴ εἰς τινα ἔργα τοῦλάχιστον ἀντίκειται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων παραδεδεγμένην.

Gosho καὶ Nijo no Nikya εἶνε τὰ ἐν Kioto δύο ἀνάκτορα, διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἄδεια γραπτή. Τὸ ἐξωτερικὸν τὸ Gosho ὁμοιάζει τὸσον πρὸς ἀνάκτορα ὅσον καὶ πρὸς στρατῶνα ἢ

φυλακὴν. Ἄνευ πύλου, ἐπανωφορίου καὶ ὑποδημάτων (τοῦθ' ὅπερ λίαν δυσάρεστον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, διότι τὰ μὲν δωμάτια δὲν θερμαίνονται, αἱ δὲ θύραι μένουσι αἰωνίως ἀνοιχταί) ὁ ἐπισκέπτης ἀφοῦ ἐπιδείξῃ τὴν εἰδικὴν ἄδειαν καὶ ὑπογράψῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ εἰς ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο βιβλίον, ὁδηγούμενος ὑπὸ φύλακος, διέρχεται διὰ μέσου σειρᾶς ἄλλων μὲν μικροτέρων ἄλλων δὲ εὐρυτέρων ἄλλὰ κενῶν ἐπίπλων δωματίων, ὧν οἱ τοῖχοι μόνον καὶ αἱ θύραι καλύπτονται ὑπὸ εἰκόνων τοῦ Tosu Mitsu Kijo καὶ ἄλλων ἰαπώνων ζωγράφων· ἐν τούτων ὑπενθυμίζει ὅτι εὐρίσκεται τις ἐντὸς ἀνακτόρου, εἶνε δὲ τὸ δωμάτιον τοῦ θρόνου κατεσκευασμένου ἐκ ξύλου χαμαικυπαρίσσου, γύρω τοῦ ὁποίου πίπτουσιν ἐν εἴδει παραπετάσματος ταινίαι μεταξωταὶ χρώματος ἐρυθροῦ, λευκοῦ καὶ μαύρου. Τὸ Nijo ἐκτισμένον ἐν εἴδει φρουρίου μὲ πυργίσκους καὶ τάφρους περὶ αὐτὸ — «ὄνειρον χρυσῆς ὠραιότητος» κατὰ τὸν Satow — ἐχρησίμευσεν ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1883 ὡς νομαρχεῖον καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ πῶς τὴν κακὴν κατάσασιν θυρῶν τινῶν, τῶν ὁποίων κατεστράφησαν αἱ εἰκόνες, καὶ τοῦ πατώματος ἐκ κοινοτάτων σανίδων ἢ ἀκατεργάστων ἢ ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως φθαρεισῶν, ἐν ζωηρᾷ ἀντιθέσει πρὸς τοὺς τοίχους καὶ τὴν ὁροφὴν, ὅπου ἀφθονος ὁ χρυσοὺς εὐρίσκεται καλυπτόμενος μόνον ἀπὸ λαμπρᾶς εἰκόνας, δένδρων, ἀνθέων, ζώων, πτηνῶν, ἔργων τῆς σχολῆς τοῦ Kanō, πρὸς δὲ καὶ θαυμαστὰ γλυπτικῆς ἔργα τοῦ διασημοτέρου Ἰάπωνος γλύπτου καὶ ἀρχιτέκτονος Hidori Zingoro, ὅστις καὶ τὰς δύο ἐν τῇ αὐλῇ πύλας τοῦ ἀνακτόρου ἐφιλοπόνησεν.

Παρὰ τὸ Kioto τέλος εὐρίσκονται τὰ ταχέα ρεύματα τοῦ Katsuragawa καὶ $\frac{5}{11}$ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Kioto, ἡ λίμνη Biwa παραβαλλομένη κατὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν τῆς Γενεύης· παρ' αὐτὴν δὲ εἶνε τὸ χωρίον Otsu, ὅπου τὸν Μάϊον 1891 ἐγένετο ἡ κατὰ τοῦ Γαέρεβιτς ἐπίθεσις καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ ἐπέμβασις τοῦ πρίγκιπος Γεωργίου. Χώρα εὐφορωτάτη, ἀφοῦ ἐν πλήρει μηνὶ Νοεμβρίῳ ὑπὸ πίπτουσιν χιόνα φύονται κρόμμυα καὶ λοιπὰ λαχανικά, ἡ Ἰαπωνία ἐκτυλίσσει εἰς τοὺς μηδέποτε ἀποκάμνοντας ὀφθαλμοὺς τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξιδεύοντος πανόραμα ποικίλον, μαγευτικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς καλῶς καλλιεργουμένων πεδιάδων, καταφύτων λόφων, ὑψηλῶν ὀρέων, ἡφαιστείων ἄλλων μὲν ἐν ἐνεργείᾳ, ἄλλων δὲ ἐν ἀργίᾳ, ὅπως τὸ Fusijama (12.000 ἀγγλ. ποδ. ὕψος) πρὸ πολλοῦ σβεσθέν. Αἱ πόλεις αὐτῆς πᾶσαι ἔχουσι καλὰς, καθαρὰς καὶ εὐθείας ὁδοὺς. Αἱ οἰκίαι εἶνε χαμηλαὶ καὶ ἐκ ξύλου, ἐξ οὗ καὶ αἱ συχναὶ πυρκαϊαί· ἀλλ' ἡ προτίμησις τῶν τοιούτων οἰκοδομῶν ἐξηγεῖται, διότι ἀφ' ἐνὸς τὸ ξύλον εἶνε ἀφθονον καὶ εὐθηνόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ

αί ἐκ σεισμῶν βλάβαι καὶ ζημίαι σχετικῶς μικραί. Τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῶν οἰκιῶν εἶνε προωρισμένον διὰ κατοικίαν, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μέρος διὰ κατκστήματα· αἱ διὰ λευκῶν γραμμάτων ἐπιγραφαὶ αὐτῶν ἐπὶ μαύρης ἢ βαθείας κυανῆς ὀθόνης δίδουσι πένθιμον ὄψιν εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν, νομίζει δὲ τις ὅτι εἰς πᾶσαν οἰκίαν εἶνε καὶ εἰς νεκρός· μόνον αἱ εὐρωπαϊκαὶ συνοικίαι τῶν παρχλίων πόλεων ἔχουσιν οἰκίας ἐκ λίθου ἢ ἐρυθρῶν πλίνθων κατὰ τὸ ἀγγλοαμερικανικὸν σύστημα.

Οἱ Ἰάπωνες κοσμικώτεροι τῶν Κινέζων φέρουσιν ἐνδυμασίαν ὁμοιάζουσαν πῶς τῇ τῶν θεσσαλομακεδόνων, ἀντὶ δὲ δερματίνων ὑποδημάτων ἔχουσι ψάθινα ἢ ξύλινα πέδιλα ὁμοιάζοντα πρὸς τὰς γαλόντσας τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν· ὁ ποὺς συγκρατεῖται ἐπ' αὐτῶν διὰ δύο λωρίδων σχηματίζουσιν τρίγωνον, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ παρατεινομένη διέρχεται καὶ χωρίζει τὸν πρῶτον δάκτυλον τοῦ ποδὸς τῶν λοιπῶν, περιφέρονται δὲ ἀσκεπεῖς οἱ πλείστοι· πολλοὶ ὅμως φέρουσι πέλους εὐρωπαϊκούς μὲ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν, ἐνῶ ἄλλοι, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ Μικάδου καὶ τῆς Αὐτοκρατείας, παρεδέχθησαν εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν ἀπὸ ὑφάσματα τσιαῦτα, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἠγοράσθησαν παρ' εὐρωπαίοις παλαιοπωλαῖς. Τὴν κόμην ἔφερον μακρὰν ὅπως οἱ Κινέζοι μέχρι τοῦ 1868, ὅτε τὸ ἔθιμον κατηργήθη δι' ἐπανειλημμένων διατάξεων ὅπως καὶ τὸ harikiri ἡ ἔθιμον τοῦ σχίζειν τὴν κοιλίαν εἴτε συνεπείᾳ καταδίκης εἴτε ἐξ ἰδίας προαιρέσεως.

Αἱ γυναῖκες μικρότεραι τὸ ἀνάστημα τῶν ἀνδρῶν μὲ μελανὴν ὥραιαν κόμην, χαρίεσαι, ἔχουσι πρόσωπον μὴ συνᾶδον πολὺ μὲ τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουσι περὶ ἀπολύτου ὠραιότητος, ἀλλὰ τὸ σῶμα αὐτῶν εἶνε εὐπλαστον καὶ αἱ χεῖρες μικραί, λευκαὶ μὲ λεπτὰ παχουλὰ δάκτυλα, θὰ ἐκίνουν τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τῶν ὠραιότερων γυναικῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀμαξοὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ὑπὸ ἵππων συρόμεναι δὲν ὑπάρχουσιν ἢ εἶνε εὐχρίθμοι ἢ μετάβασις ἀπὸ ἐνὸς σημείου εἰς ἄλλο ἢ καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν γίνεται διὰ μικρῶν ἀμαξῶν jinrishka καλουμένων καὶ συρομένων ὑπὸ.... ἰθαγενῶν, ἀμιλλωμένων εἰς τὸν δρόμον πρὸς ἵππον· σύροντες καὶ συρόμενοι ἀναμιμνήσκουσι τὴν πάντοτε γέλωτα ἐν τοῖς ἱπποδρομίαις προκαλοῦσαν σκηνὴν κυνὸς ἢ πιθήκου σύροντος ἄλλον πίθηκον, καὶ ἀληθῶς ἔχει τι τὸ ταπεινωτικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἐννοοῦσι νὰ παραιτηθῶσι τοῦ ἔργου τούτου, δι' ὃ καὶ ἐξανέστησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἐφόνευσον τὸν πρὸ ἐτῶν θελήσαντα νὰ εἰσάξῃ τὴν χρῆσιν τῶν ὑφ' ἵππων συρομένων ἀμαξῶν.

Ἡ Ἰαπωνία, γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τοῦ Μάρκου Πόλου, ἀλλὰ τῆς ὁποίας

ἡ ἀνακάλυψις ἀποδίδεται τῷ Πορτογάλῳ Fernand Pinto (1542), μέχρι τοῦ 1867 διετέλει ὑπὸ φεουδαλικὴν κατάστασιν παραπλησίαν πρὸς τὴν ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρξασαν. Ὁ Μικάδης εἶχε μόνον τὸν τίτλον καὶ ἐβασίλευεν, ἐνῶ ὁ Shogun ἐξήσκει πᾶσαν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν. Ὑπὸ τὸν Shogun ἦσαν οἱ 250 Daimios στρατηγοὶ καὶ πρίγκιπες, κύριοι ἀπεράντων ἰδιοκτησιῶν, τὰς ὁποίας ὁ Shogun ἐμοίραζεν αὐτοῖς κατόπιν ἐπιτυχῶν πολέμων κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ. Οἱ Daimio ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ διαμένωσιν ἐπὶ 6 μῆνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει νὰ ἀφίνωσιν ἐκεῖ τὰς οἰκογενείας των ὥστε νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ἐνέχυρα ἐν δεδομένῃ στάσει αὐτῶν κατὰ τοῦ Shogun. Ὑπὸ τοὺς Daimio ἦσαν οἱ Samurai, ἡ κυριώτερα, ἐπικινδυνεστέρα καὶ ἡ μείζονα ἐπιρροὴν ἐξασκοῦσα τάξις τοῦ ἔθνους· οὗτοι διαιρούμενοι πάλιν εἰς πλειότερας τάξεις, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ἦτο ἡ τῶν Hatamoto, ὑπηρέτουν ἐν καιρῷ πολέμου ὡς ἄξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται· ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης συνώδευον εἰς τὰς δημοσίους τελετάς τοὺς κυρίους αὐτῶν καὶ ἐφύλαττον τὴν εἰσοδὸν τῆς ὠχυρωμένης κατοικίας αὐτῶν, Shiro ὀνομαζομένην. Ὅτε ἀπεβάλλοντο τῆς ὑπηρεσίας ἢ εἰκειοθελῶς παρῆτοῦντο, ἐλέγοντο Ronin ἢ ἄτακτοι, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς μικρᾶς στρατιᾶς μετῆρχοντο ἐπάγγελμα ἄρματολῶ καὶ κλέπτου. Ἐπειτα ἤρχετο ἡ τάξις τῶν χωρικῶν, τῶν ἐπαγγελματιῶν, τῶν ἐμπόρων, τῶν παριῶν καὶ ἐργατῶν καὶ τέλος ἡ τῶν πτωχῶν ἐξ ἐλεημοσύνης ζώντων. Ἡ ἱστορία τῆς Ἰαπωνίας μικρὸν ἐνδιαφέρον παρέχει τῷ Εὐρωπαίῳ, διότι εἶνε σειρὰ πολέμων ἐμφυλίων λαβόντων τέλος τὸ 1867 διὰ τῆς καθαιρέσεως τοῦ βασιλεύοντος οἴκου τῶν Tokugawa, τῆς παραιτήσεως τοῦ Shogun καὶ τῶν Daimio ἀπὸ τῶν τίτλων αὐτῶν (ἀποκαταστάντων τὸ 1884 διὰ Βασ. διατάγματος, ἐξ οὗ οἱ παρόντες τίτλοι τῶν μαρκησίων, κομήτων κτλ.), διὰ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ νῦν Μικάδου Mutsutliti καὶ διὰ τῆς μεταφορᾶς τῆς πρωτεύουσας εἰς Tokio. Ἐκτοτε ἄρχεται νέα ἐποχὴ διὰ τὴν Ἰαπωνίαν. Ὁ Μικάδης παρεδέχθη τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν· νῦν δὲ κυβερνᾶται ἡ Ἰαπωνία ὅπως τὰ δυτικὰ ἔθνη δι' Ὑπουργείων καὶ δύο Βουλῶν. Τὰ μέλη τῆς Ἀνω βουλῆς διορίζονται ἢ ἐκλέγονται ἢ εἶνε ἐκ γενετῆς τοιαῦτα δικαιώματι κληρονομικῷ· οἱ ἀποτίοντες φόρον ἐτήσιον 40 φρ. ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι μέλη τῆς Κάτω βουλῆς· ταῦτα εἶνε 300 τὸν ἀριθμὸν, ἐκλογεῖς δὲ εἰσιν οἱ ἀποτίοντες ἐτήσιον φόρον ἄνω τῶν πέντε φράγκων. Συνεστήθησαν Σχολεῖα, Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεῖα, Ναυτικὴ σχολή, τηλεῖγραφοι σιδηρόδρομοι, στρατὸς καὶ στόλος, ὑψώθησαν κάμιννοι ἐργαστηρίων, ἡ γεωργία προήχθη, τὸ ἐμπόριον ηὔξησεν εὖ-

τως ὥστε πλημμυρεῖ τὴν ἀγορὰν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης μὲ μεταξάν, τέιον, ὄρουζαν, παρεκτός τῶν ἐκ πορσελάνης καὶ λοιπῶν ἔργων τέχνης ἀρχαίας ἢ νεωτέρας.

« Ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν τῶν ζώντων ἐκτός τῆς Εὐρώπης, τοῦ Νέου Κόσμου, καὶ τῆς Αὐστραλίας, γράφει ὁ πολὺς γεωγράφος **Elisée Reclus**, οἱ Ἰάπωνες εἶνε αἱ μόνοι οἵτινες παρεδέχθησαν οἰκειοθελῶς τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως, καὶ οἵτινες ζητοῦσι νὰ ἐφαρμόσωσι πάσας τὰς ἠθικὰς καὶ ὕλικὰς αὐτῆς κατακτήσεις. Δὲν εἶχον ὡς τόσοι ἄλλοι λαοὶ τὴν δυστυχίαν νὰ ἀπολέσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν καὶ ἡ βία δὲν ἐπέβαλλεν αὐτοῖς ἡθῆ ἐθνους νικητοῦ. Ἡ ἐπήρεια ξένης θρησκείας δὲν συνεσπείρωσεν αὐτοὺς ὡς ἀγέλην ὑπὸ τοὺς νόμους τῶν προσηλυτιτάντων αὐτοὺς (**convertisseurs**). Ἡλευθεροὶ πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς, ὡς ἐκούσιοι μαθηταὶ εὐχὴ ὡς ὑπόδουλοι εἰσέρχονται εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον ὅπως δανεισθῶσι τὰς ἰδέας καὶ τὰ ἡθῆ αὐτοῦ. »

Πρὸς τοιοῦτον ἔθνος Ἀμερικὴ καὶ Εὐρώπη ἐσπευσαν νὰ συνδέσωσι διπλωματικὰς σχέσεις καὶ ὑπογράψωσι συμβάσεις ἀσφαλιζούσας τοῖς ὑπηκόοις τὴν εἰς τινὰς πόλεις διαμονὴν καὶ διαφορῶν ἐπιτηδευμάτων ἐξάσκησιν, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ δικάζωνται αἱ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐγχωρίων διαφοραὶ ἐνώπιον τῶν οἰκείων προξενείων, ἡ δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μετὰβάσεις νὰ γίνηται κατόπιν χρηγήσεως εἰδικοῦ διαβατηρίου, τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε αἰτεῖ τὸ προξενεῖον ἢ ἡ πρεσβεῖα παρὰ τῆς ἰαπωνικῆς Κυβερνήσεως. Τοιαύτας συμβάσεις ἔχουσιν ἡ Ἀμερικὴ, Ἀγγλία, Γερμανία, Ρωσσία καὶ, νομίζω ἡ Ἰταλία. Ἡ Πορτογαλία καὶ τὸ Μεξικὸν παραδέχονται τὴν ἐγχώριον διαδικασίαν· οἱ δὲ ὑπήκοοι αὐτῶν μεταβαίνουν οἱ ποῦδῃποτε τῆς Ἰαπωνίας ἐπὶ τῇ ἐπιδείξει τοῦ μεξικανικοῦ ἢ πορτογαλλικοῦ διαβατηρίου.

Μέχρι τοῦδε τοιχοῦται σχέσεις δὲν ὑφίστανται μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Ἑλλάδος. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω κατὰ πόσον ἐκ τούτου βλάπτονται τὰ συμφέροντα τοῦ ἐλληνικοῦ ἐμπορίου· ἀλλ' ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις, ἀδιάφορος τῷ εἰς Ἑλλάδα μεταβαίνοντι Ἰάπωνι εἶνε ἀσύμφορος, ὀχληρὰ καὶ ἐπιζήμιος τῷ χάριν μελέτης καὶ μαθήσεως ἢ ἀπλῶς χάριν διασκεδάσεως εἰς Ἰαπωνίαν ταξειδεύοντι Ἕλληνι (καὶ ἡ ἀπόστασις δὲν εἶνε μικρά· 10000 ἀγγλ. μιλλίων). Εὐτυχῆσας—ἀδιάφορον πῶς—νὰ παρακάμψω τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπιτυχίας διαβατηρίου, ζητῶ διὰ τῶν γραμμῶν τούτων νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχὴν τοῦ τυχόν μελετῶντος νὰ μεταβῇ εἰς Ἰαπωνίαν καὶ ἀποτρέψω αὐτὸν ἀπὸ ταξιδίου ἀσκοποῦ, ἂν μὴ αἱ μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν σχέσεις καταστῶσιν ἀόμαλαί. Καὶ εἶνε μὲν δυνατόν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι ἡ Ἰαπωνικὴ

κυβέρνησις νὰ ἄρῃ τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ξένων ἐπιχειρημαμένην ἀπαγόρευσιν· ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλῶς φρονῶ θὰ ἔπραττεν ἡ Ἑλλὰς ἐπιδιώκουσα συνομιλόγησιν συμβάσεως· εἶνε δὲ πρόσφορος ἡ περίστασις, διότι πρόκειται νὰ ἀνανεωθῶσι καὶ αἱ μεταξὺ τῶν ἄλλων δυνάμεων καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς προσεχῶς λήγουσαι συμβάσεις. Καθ' ἃ εἰδήμων ἔλεγε μοι, σύμβασις ὁμοία τῇ μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Μεξικοῦ τελευταῖον ὑπογραφείσῃ, θὰ παρεῖχε πλεονεκτήματα τῇ Ἑλλάδι καὶ θὰ ἐγένετο εὐκολώτερον δεκτὴ παρὰ τῆς Ἰαπωνίας.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσι καὶ τώρα εὐάριθμοι Ἕλληνες ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ἀντιπρόσωποι τοῦ ὠραίου φύλου ὑπὸ ξένην ὁμῶς σημαίαν εἶνε ἡ τὸ γένος Ταμπακπούλου ὠραία κυρία Cazenave, σύζυγος τοῦ ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις, νῦν δὲ ἐν Tokio ἀκολουθοῦ τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας (οἷς ὁ γράφων πλείστως ὀφείλει χάριτας, διότι αὐτὸν ἄγνωστον ὄντα φιλοφρόνως ἐξένισαν καὶ οὐδὲ ἐλαιῶν καὶ μαστίχης ἐστέρησαν), ἡ τὸ γένος Ραγκαβῇ πριγκίπισσα Lobanow, σύζυγος τοῦ ρώσου ἐν Yokohama προξένου, καὶ τέλος ἡ σύζυγος γάλλου πράκτορος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα μὲ διαφεύγει.

Ἕλληνες δὲ δύο, οἱ ἀδελφοὶ Φιλίππου, καπνέμποροι, οἵτινες πρὸ πέντε μηνῶν σοβαρὰς ὑπέστησαν ζημίας ἕνεκα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμάλου καταστάσεως. Πρὸ τριῶν ἐτῶν μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν ἐν Yokohama ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἀρχῶν ἔμενον ἀνενόχλητοι. Αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ἔβαινον κατ' εὐχὴν, διὸ θελήσαντες νὰ αὐξήσωσι τὴν σφαῖραν τοῦ ἐμπορίου αὐτῶν, προσεκτήσαντο εὐρωπαϊκὰς μηχανὰς πρὸς κατασκευὴν σιγαρέτων, οὐκ ὀλίγα πρὸς τοῦτο δαπανήσαντες· ἀλλ' ἀνταγωνιστὰὶ ὑποδείξαντες ταῖς ἐντοπίοις ἀρχαῖς τὸ ἔκνομον τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ κλείσωσι τὸ κατάστημά των· μετὰ δὲ τεσσάρων μηνῶν διαδικασίαν — τὸ εὐτυχὲς τέλος τῆς ὁποίας συνετέλεσαν νὰ ἐπιτευχθῇ εὐμενεῖς καὶ ἰσχυραὶ ξέναι ἐπεμβάσεις—κατάρθωσαν νὰ ὑποφύγῃ κατὰ στρεπτικὴν δι' αὐτοὺς κατάσχεσιν καὶ τιμωρίαν· τώρα δὲ ἐργάζονται ὡς ὑπάλληλοι γάλλου ὑπηκόου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα καλύπτει αὐτοὺς, μετέφερον δὲ πρὸς ἀσφάλειαν τὰς μηχανὰς εἰς Shanghai, ὅπου συνέστησαν καὶ ἄλλο κατάστημα.

Κὰρς

